

opistotason oppikirjaksi, mutta se on selkeä ja helppolukuinen myös vähemmän asiaatuntevalle nimistönharrastajalle. Teoksen ensimmäinen painos ilmestyi v. 1967, toinen huomattavasti uudistettu laitos v. 1970 ja kolmas tämän vuoden alussa. Uusimpaan painokseen on otettu mukaan Suomen ruotsalaisalueiden nimistö. Sen osuus tosin rajoittuu lyhyisiin nimityyppien esiintymämainintoihin.

Pamp aloittaa selvittelemällä onomas-tiikan keskeisintä terminologiaa. Suomalaisessa nimistöntutkimuksessa outo on viljelysten ja pienoismaastojen yhteisnimi *marknamn*, jota vallankin tanskalainen nimistöntutkimus käyttää. Ihmisen luomia maastorakennelmia kuten teitä ja siltoja tarkoittamaan Pamp ehdottaa uutta termiä *artefaktnamn*. Pamp joutuu yhtenään toteamaan nimien ryhmittelyvaikeudet; esim. teoksessa käytetyssä paikkaan perustuvassa kolmijaossa asutus-, viljelys- ja luontonimiin jää rajatapauksia. Ylipää-tään nimet sijoittuvat työläästi vain yh-teen ryhmään, olipa jakoperuste mikä hy-vänsä.

Teoksen nimistönkäsitteilyn teemana on etymologin työ, nimien ikääminen. Koska etymologointi on ollut tähänastisen tut-kimuksen keskeinen sarka, Pampilla on ollut käytettävissään lähdeaineksena koko aikaisempi tutkimus. Vain joissakin tois-taiseksi tutkimatta jääneissä nimiryh-missä hän on joutunut turvautumaan al-kulähteeseen, Upsalassa sijaitsevan Ruot-sin paikannimiarkiston kokoelmiin. Vaik-ka vähäinen sivumäärä rajoittaa käsitte-lyä, Pamp onnistuu antamaan nimiesit-elyissään hyviä esimerkkejä nimistön ikäämisen metodeista. Asutusnimet luon-tuvat hänen mukaansa iäittäviksi perus-osiensa mukaan kokonaisina ryhminä; vil-jelys- ja luontonimet on taas käsiteltävä yksilöinä.

Ruotsissa on asutusnimiä tutkittu pe-rusteellisesti. Tämän nimiryhmän esittely on myös Pampin teoksen täyteläisin osa. Hän esittelee tarkasti parikymmentä ta-vallista talon- ja kylännimiin sisältyvää perusosaa. Useihin nimiartikkeleihin liit-

Ruotsin paikannimistä

BENGT PAMP, *Ortnamnen i Sverige*. Student-litteratur 1970. Nordens Boktryckeri, Mal-mö 1971. 140 s.

Lundin yliopiston pohjoismaisen filo-logian dosentin Bengt Pampin teos on suppeahko esitys Ruotsin paikannimistön pääpiirteistä. Teos on kirjoitettu yli-

tyy levikkikartta. Suomalaista lukijaa kiinnostaa lähinnä nimien ikäämisen tekniikka, sillä suurin osa nimistä on Suomen ruotsalaisessakin nimistössä tuntemattomia. Vaikka Pamp valittaa varhaisten asiakirjatietojen niukkuutta, on ruotsalaisilla tutkijoilla sentään viikinkiajan uudisasutusnimistössä kaukainen ikäämisen kiintopiste.

Viljelys- ja luontonimissä Pamp ei pyri yleiskatsauksen luomiseen, koska näitä nimiä on tutkittu vain haja-alueittain. Kummastakin ryhmästä hän esittää summittaisin levikkitiedoin varustetun luettelon nimien tavallisista perusosista. Luontonimien ryhmässä Pamp keskittyy vesistöihin liittyviin nimiin. Hänen käsityksensä mukaan suurten luonnonpaikkojen nimet saattavat olla asutusnimiä vanhempia. Tosin ryhmää leimaa nimien erikäisyys.

Viljelysnimien ikäämis- ja säilymiskysymykset tuntuvat nykyään kiinnostavan pohjoismaista, ennen kaikkea tanskalaista tutkimusta. Viljelysnimet ovat lähellä asutusnimiä, mutta niistä on harvoin olemassa kovin vanhoja kirjoitusasuja. Lisäksi ne ovat alttiimpia vaihtumaan ja katoamaan kuin asutusnimet. Pamp referoi tarkasti tanskalaisten tutkijain menetelmiä ja työn tuloksia. Kiinnostus antaa aavistaa tämänlaatuisen tutkimuksen lisääntyvän myös Ruotsissa.

Suomalaiselle lukijalle tärkeä on teoksen loppuun liitetty pohjoismaisen nimistökirjallisuuden bibliografia. Laajan kirjallisuusluettelon nelijako yleisluonteiseen, alueelliseen ja eri nimiaineksia sekä erilaisia paikkoja käsittelevään kirjallisuuteen helpottaa lähteiden löytämistä. Käsiteltyjen nimien ja sanojen luettelo lisää teoksen käyttöarvoa.

Ritva Liisa Pitkänen

Miten nimistöä tutkitaan

HARRY STÅHL, *Ortnamn och ortnamnsforskning*. Almqvist & Wiksell. Uppsala 1970. 203 s.

Upsalan yliopiston pohjoismaisen filologian, erityisesti nimistöntutkimuksen täysinpalvellut professori Harry Ståhl on tehnyt nimistön ja sen tutkimuksen yleisyytensä. Ståhl on ennen professorikauttaan työskennellyt pitkään Upsalassa sijaitsevan Ruotsin paikannimiarkiston palveluksessa, viimeksi arkiston johtajana; vuodesta 1969 lähtien hän on toiminut paikannimikomission puheenjohtajana. Näillä paikoilla Ståhlilla on ollut tilaisuus saada selvä kuva Ruotsin nimistöntutkimuksesta ja vaikuttaa itse tutkimus- suuntaan. Nimistöntutkimuksellahan on jo pitkään ollut Ruotsin kielen tutkimuksessa erittäin näkyvä sija.

Kustantajan esittelyn mukaan teos on tarkoitettu yhtä hyvin kotiseuduntutkijalle ja paikallishistorioitsijalle kuin pohjoismaisen filologian opiskelijalle ja ruotsin kielen opettajalle. Teos soveltuukin hyvin perusteokseksi Ruotsin nimistöntutkimukseen tutustuvalle. Se on kirjoitettu selkeästi. Tutkijan menetelmät ja tutkimuksen tavallisimmat vaarat osoitetaan tehokkaasti. Esimerkeiksi valittujen nimien tulkintayritykset esitellään pääkohdittain, ja kirjoittaja ilmaisee yleensä selvästi oman kantansa.

Kirjan nimi saa lukijan odottamaan koko nimimaailman ja sen tutkimuksen esittelyä. Näkökulma on kuitenkin ahtaasti etymologioiva tähänastisen tutkimustradition mukaisesti. Käsikirjalta odottaisi kuitenkin edes lyhyttä katsausta tutkimuksen tämänhetkisiin uusiin virtauksiin. Tietävästi Ruotsissakin on tehty joitain nimisosiologisia ja -psykologisia tutkimuksia. Tämä alueenlaajennus saisi tutkijankin koko ajan pitämään mielessä, että nimeämisprosessissa on aina taustalla oman aikakautensa ihminen henkisine ja sosiaalisine yhteyksineen.